

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

Затверджено на засіданні кафедри
банківської справи і фінансових послуг
Протокол № 4 від 08 листопада 2019 р.

Фінансові розслідування

**Програма
для студентів усіх спеціальностей
другого (магістерського) рівня**

Укладач: **Андрійченко Жанна Олегівна**

Відповідальний за видання:
завідувач кафедри, д.е.н., проф.

Колодізєв О.М.

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2019**

1. Вступ

В умовах глобалізації економіки та інтеграції національних економік до світової спільноти виникає потреба у створенні ефективної контрольної-наглядної системи, здатної запобігти легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення. Саме з цією метою створюються різноманітні міжнародні організації, які застосовують відповідні санкції до тих країн, що допускають порушення у цій сфері, та внутрішньодержавні спеціально уповноважені органи з питань фінансового моніторингу, комплексні дії яких спрямовані на недопущення легалізації незаконно накопичених доходів та фінансування тероризму відповідно до внутрішнього законодавства країни. При цьому функціонування таких органів є неможливим без співпраці із первинними ланками системи фінансового моніторингу – суб'єктами первинного фінансового моніторингу.

Накопичені злочинні надприбутки, отримані шляхом ухилення від сплати податків, збуту наркотичних засобів, торгівлі зброєю та людьми, корупції, тощо, кримінальні структури намагаються легалізувати передусім через інфраструктуру фінансового ринку. Фахівці-економісти повинні чітко розумітися на основах фінансового моніторингу та мати сформовані навички щодо виявлення фінансових операцій, які підлягають фінансовому моніторингу, та вчиненню інших дій, спрямованих на недопущення легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансуванню розповсюдженню зброї масового знищення.

Вивчення цієї дисципліни дає можливість студенту:

- орієнтуватись у нормативному і організаційному забезпеченні функціонування системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом;
- визначати сутність, етапи схем з легалізації доходів на основі аналізу типологій легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом;
- виявляти операції, які підлягають фінансовому моніторингу;
- орієнтуватись у механізмі функціонування системи фінансового моніторингу в Україні, правах та обов'язках суб'єктів фінансового моніторингу;

- ознайомитися з методами фінансових розслідувань;
- ознайомитися з особливостями організації фінансового моніторингу різними суб'єктами первинного фінансового моніторингу.

Метою вивчення дисципліни «Фінансові розслідування» є послідовне формування в студентів системи теоретичних і практичних знань з основ функціонування та розвитку системи фінансового моніторингу в Україні та світі.

У процесі вивчення цієї дисципліни перед студентами ставляться такі **завдання**:

- визначення сутності, етапів та типології легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом;
- ознайомлення із міжнародними нормами у сфері протидії легалізації злочинних доходів і фінансування тероризму;
- вивчення сутності та видів фінансового моніторингу;
- ознайомлення із функціонуванням системи фінансового моніторингу в Україні, правами та обов'язками суб'єктів фінансового моніторингу;
- вивчення особливостей організації фінансового моніторингу різними суб'єктами первинного фінансового моніторингу.

Об'єктом навчальної дисципліни «Фінансові розслідування» є специфічна сфера економічних відносин, пов'язаних із створенням і функціонуванням механізму виявлення і протидії фінансовим операціям, які можуть бути спрямовані на легалізацію доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

Предметом навчальної дисципліни є система заходів, що здійснюються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму і фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Пререквізити: вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає, отримавши базові знання з фінансів і макро- і мікроекономіки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- необхідність боротьби із легалізацією доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванням тероризму;

- етапи розвитку міжнародних відносин в сфері протидії відмиванню «брудних» грошей та основні міжнародні організації в цій сфері;

- сутність та типології легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом;

- основні міжнародні норми у сфері протидії легалізації доходів, одержаних в злочинний спосіб, і фінансування тероризму;

- сутність та види фінансового моніторингу;

- механізм функціонування системи фінансового моніторингу в Україні;

- права та обов'язки суб'єктів фінансового моніторингу;

- особливості організації фінансового моніторингу різними суб'єктами первинного фінансового моніторингу;

- відповідальність, що передбачена за порушення вимог законодавства у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму.

вміти:

- застосовувати норми законодавства з питань фінансового моніторингу;

- виявляти фінансові операції з ознаками незвичайності, сумнівності, які спрямовані на використання фінансової установи в схемі з легалізації злочинних доходів;

- оцінювати ризики для фінансової установи – суб'єкта первинного фінансового моніторингу бути використаною для відмивання «брудних» коштів або фінансування тероризму;

- розробляти внутрішні документи з фінансового моніторингу.

Вивчення дисципліни забезпечує формування у фахівців здатності до виявлення фінансових операцій, що можуть бути пов'язані із легалізацією доходів, і тим самим сприяє зниженню ризику бути залученим до легалізації доходів.

Професійна компетенція, якою мають володіти студенти після вивчення даної навчальної дисципліни наведена у табл. 1.

**Професійна компетентність, яка отримується студентами після
вивчення навчальної дисципліни
«Фінансові розслідування»**

Назва компетентності	Складові компетентності
Здатність оцінювати внутрішні і зовнішні загрози залучення до легалізації злочинних доходів, фінансування тероризму та організувати протидію ним	1. Здатність виявляти нові тенденції у типології легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом; індикатори сумнівності фінансових операцій
	2. Здатність виявляти операції, що підлягають фінансовому моніторингу
	3. Здатність розробляти критерії ризиків легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом
	4. Здатність розробляти правила та програми фінансового моніторингу; розробляти правила управління ризиками
	5. Здатність організувати роботу суб'єкту первинного фінансового моніторингу, здійснювати управління ризиками використання фінансової установи у легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванні тероризму та фінансуванні розповсюдженні зброї масового знищення

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до дескрипторів Національної рамки кваліфікацій України наведено в табл. 2.

Навчальна дисципліна охоплює 120 годин (4 кредитів ЄКТС).
Форма підсумкового контролю – залік.

**Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни
«Фінансові розслідування»
за Національною рамкою кваліфікацій України**

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Пререквізити	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
<i>Тема 1. Еволюційний аспект проблеми боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму на міжнародному та національному рівня</i>					
Здатність визначати сутність легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, аналізувати предикатні злочини, усвідомлювати структуру міжнародної системи ПВД/ФТ	Сутність поняття фінансова послуга, фінансова операція	Сутність поняття легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом. Види та повноваження міжнародних організацій у сфері ПВД/ФТ	Виявляти вплив вимог міжнародних організацій на розвиток системи ПВД/ФТ в Україні	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо підготовки до чергових раундів взаємоперевірки відповідності системи ПВД/ФТ України вимогам міжнародних організацій	Самостійне прогнозування наслідків виявлення невідповідності системи ПВД/ФТ України вимогам міжнародних організацій
<i>Тема 2. Міжнародні стандарти у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму</i>					
Здатність адаптувати і використовувати міжнародні стандарти у сфері ПВД/ФТ у професійній діяльності	Основні міжнародні організації у сфері ПВД/ФТ	Сутність та основні положення базових міжнародних стандартів у сфері ПВД/ФТ	Аналізувати положення нормативних актів у сфері ПВД/ФТ, виявляти їх правонаступництво та шляхи імплементації в Українське законодавство	Донесення власних висновків щодо необхідності імплементації в українське законодавство вимог міжнародних стандартів	Здатність до подальшого самостійного пошуку та аналізу міжнародних стандартів у сфері ПВД/ФТ та методів їх використання в професійній діяльності

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Типології легалізації коштів та майна, отриманих злочинним шляхом					
Здатність визначати сутність, етапи схем з легалізації доходів на основі аналізу типологій легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом	Поняття легалізації злочинних доходів, види предикатних злочинів, базові засади здійснення фінансової діяльності суб'єктами господарської діяльності	Основні моделі та етапи легалізації злочинних доходів	Виявляти індикатори операцій, спрямованих на легалізацію доходів одержаних злочинним шляхом	Презентувати результати типологічних досліджень	Відповідальність за точність і коректність розуміння типологій легалізації злочинних доходів та постійне оновлення цих знань для забезпечення належного виконання обов'язків суб'єкта первинного моніторингу
Тема 4. Поняття, система та суб'єкти фінансового моніторингу в Україні					
Здатність орієнтуватися в механізмі функціонування системи фінансового моніторингу України	Сутність поняття фінансова послуга, фінансова операція	Структура системи фінансового моніторингу України	Виявляти операції, які підлягають фінансовому моніторингу	Розумітися на комунікаційній взаємодії суб'єктів фінансового моніторингу	Самостійність і відповідальність при участі в операціях, що підпадають під фінансовий моніторинг
Тема 5. Організаційно-правовий статус Державної служби фінансового моніторингу України					
Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації щодо повноважень Держфінмоніторингу	Система та суб'єкти фінансового моніторингу	Особливості організаційно-правового статусу Держфінмоніторингу	Оцінювати показники діяльності Держфінмоніторингу	Доведення власних висновків при прийнятті відповідних управлінських рішень щодо взаємодії з Держфінмоніторингом	Здатність до подальшого самостійного навчання та відповідальність у питаннях взаємодії із Держфінмоніторингом
Тема 6. Завдання, права та обов'язки суб'єктів державного та первинного фінансового моніторингу					
Здатність орієнтуватися в повноваженнях суб'єктів фінансового моніторингу	Система та суб'єкти фінансового моніторингу	Особливості організаційно-правового статусу суб'єктів фінансового моніторингу	Робити правовий аналіз ситуацій при виконанні СФМ своїх обов'язків та реалізації прав	Доведення власних висновків при прийнятті відповідних управлінських рішень у сфері фінансового моніторингу	Здатність до подальшого самостійного навчання та відповідальність за виконання обов'язків СФМ

Закінчення табл. 2

1	2	3	4	5	6
<i>Тема 7. Організація фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу</i>					
Здатність до організації фінансового моніторингу у СПФМ	Система, суб'єкти фінансового моніторингу та їх обов'язки	Порядок організації фінансового моніторингу СПФМ	Розробляти Правила і Програму фінансового моніторингу, критерії оцінки ризику	Проявляти вміння працювати в команді, мотивувати та управляти роботою інших для досягнення спільної мети	Самостійність і відповідальність за результати організації фінансового моніторингу
<i>Тема 8. Особливості організації фінансового моніторингу спеціально визначеними нефінансовими суб'єктами первинного фінансового моніторингу</i>					
Здатність до організації фінансового моніторингу у спеціально визначених нефінансових СПФМ	Система, суб'єкти фінансового моніторингу та їх обов'язки	Порядок організації фінансового моніторингу у спеціально визначених нефінансових СПФМ	Розробляти Правила і Програму фінансового моніторингу, критерії оцінки ризику для спеціально визначених нефінансових СПФМ	Проявляти вміння працювати в команді, мотивувати та управляти роботою інших для досягнення спільної мети	Самостійність і відповідальність за результати організації фінансового моніторингу
<i>Тема 9. Відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму</i>					
Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації щодо відповідальності у сфері ПВД/ФТ	Права та обов'язки СФМ	Види юридичної відповідальності за правопорушення у сфері ПВД/ФТ	Систематизувати та аналізувати інформацію для вирішення професійних та наукових завдань в сфері ПВД/ФТ	Демонструвати навички спілкування в професійних і наукових колах іноземними мовами	Самостійність і відповідальність за результати організації фінансового моніторингу

2. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Еволюційний аспект проблеми боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму на міжнародному та національному рівнях

Поняття та джерела походження «брудних» грошей. Сутність поняття «відмивання» коштів та легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Необхідність міжнародної співпраці для боротьби з легалізацією доходів, здобутих в злочинний спосіб, та фінансуванням тероризму. Чорний список FATF (некооперативні країни та території).

Міжнародні організації в сфері боротьби з легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванням тероризму: FATF, Євразійська група, MONEYVAL, Егмонтська група, ООН, МВФ, Базельський комітет, Вольфсберзька група, Інтерпол та інші.

Етапи розвитку системи протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму в Україні.

Тема 2. Міжнародні стандарти у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму

Рекомендації FATF. Варшавська Конвенція Ради Європи про відмивання, виявлення, вилучення та конфіскацію доходів від злочинної діяльності та фінансування тероризму.

Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму. Палермська Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності. Меридська Конвенція ООН проти корупції. Страсбурзька Конвенція Ради Європи ETS №141 про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом. Резолюції Ради Безпеки ООН.

Директива Європейського Парламенту та Ради ЄС 2015/849 про запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання коштів та фінансування тероризму. Документи Базельського комітету з банківського нагляду, Егмонтської групи. Вольфсберзькі принципи.

Тема 3. Типології легалізації коштів та майна, отриманих злочинним шляхом

Найбільш поширені моделі відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом.

Сучасні світові типології легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом.

Загальні вітчизняні тенденції легалізації злочинних коштів: типології легалізації коштів та майна, отриманих злочинним шляхом через банківські і небанківські фінансові установи, ринок нерухомого майна, шляхом зняття готівки та ін.

Тема 4. Поняття, система та суб'єкти фінансового моніторингу в Україні

Засади функціонування системи фінансового моніторингу в Україні. Законодавство в сфері фінансового моніторингу. Поняття та види фінансового моніторингу. Система та суб'єкти фінансового моніторингу. Характеристика фінансових операцій, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу. Ознаки фінансових операцій, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу.

Тема 5. Організаційно-правовий статус Державної служби фінансового моніторингу України

Місце Держфінмоніторингу в системі центральних органів виконавчої влади України. Основні завдання Держфінмоніторингу. Повноваження та права Держфінмоніторингу. Організаційна структура Держфінмоніторингу. Повноваження Голови Держфінмоніторингу. Взаємодія Держфінмоніторингу з різними органами та організаціями в сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму.

Тема 6. Завдання, права та обов'язки суб'єктів державного та первинного фінансового моніторингу

Суб'єкти державного фінансового моніторингу та їх повноваження. Завдання та повноваження Національного банку

України, Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку та Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України в сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму.

Види суб'єктів первинного фінансового моніторингу. Обов'язки та права суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

Тема 7. Організація фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу

Загальні вимоги до організації фінансового моніторингу. Порядок взяття на облік суб'єктів первинного фінансового моніторингу. Призначення працівника, відповідального за проведення фінансового моніторингу, його права та обов'язки. Встановлення правил проведення фінансового моніторингу. Програма здійснення фінансового моніторингу.

Вимоги до ідентифікації осіб, що здійснюють фінансові операції або забезпечують їх здійснення. Порядок вивчення клієнтів.

Порядок виявлення та реєстрації фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу. Порядок надання Держфінмоніторингу України інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу банківськими і небанківськими фінансовими установами. Порядок виправлення помилок в інформації про фінансову операцію.

Порядок виявлення, зупинення та надання інформації про фінансову операцію, учасником якої є особа, яку включено до переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності.

Порядок відмови у забезпеченні здійснення фінансової операції та надання про неї інформації Держфінмоніторингу України.

Управління ризиками використання фінансової установи у відмиванні злочинних доходів та критерії ризиків.

Особливості здійснення фінансового моніторингу у банках. Особливості здійснення фінансового моніторингу у небанківських фінансових установах.

Тема 8. Особливості організації фінансового моніторингу

спеціально визначеними не фінансовими суб'єктами первинного фінансового моніторингу

Заходи, що здійснюються спеціально визначеними суб'єктами первинного фінансового моніторингу в сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму.

Особливості здійснення фінансового моніторингу суб'єктами підприємницької діяльності, які надають посередницькі послуги під час здійснення операцій з купівлі-продажу нерухомого майна.

Особливості здійснення фінансового моніторингу нотаріусами, адвокатами, суб'єктами господарювання, що надають юридичні послуги.

Особливості організації фінансового моніторингу іншими спеціально визначеними нефінансовими суб'єктами первинного фінансового моніторингу.

Тема 9. Відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму

Кримінальна відповідальність за легалізацію злочинних доходів. Кримінальна відповідальність за фінансування тероризму. Кримінальна, адміністративна та цивільно-правова відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму.

3. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, що спрямовано на закріплення студентом теоретичних знань, здобутих як на лекційних заняттях, так і в процесі самостійного вивчення та опрацювання теоретичного матеріалу, нормативно-правового забезпечення, форм фінансової звітності, статистичних даних, а також під час виконання індивідуальних домашніх завдань.

Під час проведення семінарського заняття обговорюються дискусійні питання навколо попередньо визначених тем, до яких

студенти готують тези виступів, а також проблемні питання, відповідь на які має бути знайдена під час обговорення.

На кожному семінарському занятті викладач оцінює доповіді та презентації студентів з окреслених питань (табл. 3.1), їх презентації, активну роботу під час дискусії, вміння формулювати і відстоювати власну позицію тощо. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з навчальної дисципліни.

Таблиця 3.1

Плани семінарських занять

Тема	Програмні питання
1	2
<p>Тема 1. Еволюційний аспект проблеми боротьби з легалі-зацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуваням тероризму (ПВД/ФТ) на міжнародному та національному рівнях</p>	<p><i>Тема семінарського заняття «Становлення системи ПВД/ФТ»</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та джерела походження «брудних» грошей. 2. Сутність поняття «відмивання» коштів та легалізації доходів. 3. Міжнародна співпраця для боротьби з легалізацією доходів, здобутих в злочинний спосіб, та фінансуваням тероризму. 4. Етапи розвитку системи запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму в Україні.
<p>Тема 2. Міжнародні стандарти у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму (ПВД/ФТ)</p>	<p><i>Тема семінарського заняття «Міжнародні стандарти у сфері ПВД/ФТ»</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рекомендації FATF. 2. Основні міжнародні конвенції з питань відмивання доходів від злочинної діяльності та фінансування тероризму. 3. Документи Базельського комітету з банківського нагляду. 4. Документи Егмонтської групи. 5. Вольфсберзькі принципи
<p>Тема 3. Типології легалізації коштів та майна, отриманих злочинним шляхом</p>	<p><i>Тема семінарського заняття "Особливості сучасних типологій легалізації доходів":</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Найбільш поширені моделі відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом. 2. Сучасні світові типології легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом. 3. Загальні вітчизняні тенденції легалізації злочинних коштів

1	2
<p>Тема 4. Поняття, система та суб'єкти фінансового моніторингу в Україні</p>	<p><i>Тема семінарського заняття «Система фінансового моніторингу України»</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Засади функціонування системи фінансового моніторингу в Україні. 2. Поняття та види фінансового моніторингу. 3. Система та суб'єкти фінансового моніторингу. 4. Характеристика фінансових операцій, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу. 5. Ознаки фінансових операцій, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу
<p>Тема 5. Організаційно-правовий статус Державної служби фінансового моніторингу України</p>	<p><i>Тема семінарського заняття «Організаційно-правовий статус Державної служби фінансового моніторингу України»</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Місце Держфінмоніторингу в системі центральних органів виконавчої влади України. 2. Основні завдання, повноваження та права Держфінмоніторингу. 3. Організаційна структура Держфінмоніторингу. 4. Взаємодія Держфінмоніторингу з різними органами та організаціями в сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму
<p>Тема 6. Завдання, права та обов'язки суб'єктів державного та первинного фінансового моніторингу</p>	<p><i>Тема семінарського заняття «Права та обов'язки суб'єктів фінансового моніторингу»</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суб'єкти державного фінансового моніторингу та їх повноваження. 2. Завдання та повноваження регуляторів ринків фінансових послуг як суб'єктів державного фінансового моніторингу. 3. Види суб'єктів первинного фінансового моніторингу. 4. Обов'язки та права суб'єктів первинного фінансового моніторингу
<p>Тема 7. Організація фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу</p>	<p><i>Тема семінарського заняття «Організація фінансового моніторингу»</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальні вимоги до організації фінансового моніторингу. 2. Призначення працівника, відповідального за проведення фінансового моніторингу, його права та обов'язки. Кваліфікаційні вимоги до відповідального працівника у сфері фінансового моніторингу. 3. Правила та програма фінансового моніторингу. 4. Особливості здійснення фінансового моніторингу у банках та небанківських фінансових установах.

1	2
<p>Тема 8. Особливості організації фінансового моніторингу спеціально визначеними нефінансовими суб'єктами первинного фінансового моніторингу</p>	<p><i>Тема семінарського заняття «Організація фінансового моніторингу нефінансовими суб'єктами»</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Заходи, що здійснюються спеціально визначеними суб'єктами первинного фінансового моніторингу в сфері протидії відмиванню «брудних» коштів. 2. Особливості здійснення фінансового моніторингу суб'єктами підприємницької діяльності, які надають посередницькі послуги під час здійснення операцій з купівлі-продажу нерухомого майна. 3. Особливості здійснення фінансового моніторингу нотаріусами, адвокатами, суб'єктами господарювання, що надають юридичні послуги. 4. Особливості організації фінансового моніторингу іншими спеціально визначеними нефінансовими суб'єктами первинного фінансового моніторингу.
<p>Тема 9. Відповідальність за порушення законодавства у сфері ПВД/ФТ</p>	<p><i>Тема семінарського заняття «Відповідальність за порушення у сфері ПВД/ФТ»</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кримінальна відповідальність за легалізацію злочинних доходів. 2. Кримінальна відповідальність за фінансування тероризму. 3. Види відповідальності за порушення вимог законодавства у сфері ПВД/ФТ

4. Теми практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, основною метою якої є формування вмінь та навичок виконання певних видів роботи, а саме роботи з нормативними актами, обґрунтування власних висновків та суджень щодо виявлення сумнівних фінансових операцій та протидії легалізації злочинних доходів. Під час проведення практичного заняття студенти самостійно або в малих групах вирішують запропоновані завдання чи бізнес-кейси різного рівня складності. Наприкінці заняття для виявлення ступеня оволодіння матеріалом викладачем проводиться перевірка роботи, що виконували студенти, та підведення підсумків з виставленням відповідного балу.

Практичне заняття охоплює проведення контролю знань, вмінь і навичок студентів та рівня сформованості компетентностей, а також постановку мети заняття та її обговорення із залученням студентів, розв'язування завдань та контрольних питань, їх перевірку та оцінювання (табл. 4.1).

Перелік тем практичних занять

Тема	Теми практичних занять (за модулями)
Тема 1. Еволюційний аспект проблеми боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму (ПВД/ФТ) на міжнародному та національному рівнях	<i>Завдання 1.</i> Визначити офшорні та некорпоративні держави відповідно до міжнародних та українських норм
Тема 2. Міжнародні стандарти у сфері запобігання та ПВД/ФТ	<i>Завдання 2.</i> Оцінити відповідність національної системи фінансового моніторингу України вимогам міжнародних організацій.
Тема 3. Типології легалізації коштів та майна, отриманих злочинним шляхом	<i>Завдання 3.</i> Виявити ознаки злочинів із легалізації
Тема 4. Поняття, система та суб'єкти фінансового моніторингу в Україні	<i>Завдання 4.</i> Побудувати структурно-логічну схему взаємодії суб'єктів фінансового моніторингу
Тема 5. Організаційно-правовий статус Державної служби фінансового моніторингу України	<i>Завдання 5.</i> Проаналізувати ефективність роботи Держфінмоніторингу України
Тема 6. Завдання, права та обов'язки суб'єктів державного та первинного фінансового моніторингу (СДФМ та СПФМ)	<i>Завдання 6.</i> Побудувати порівняльну таблицю обов'язків звичайних та спеціально визначених СПФМ
Тема 7. Організація фінансового моніторингу СПФМ	<i>Завдання 7.</i> Розробити програму і правила фінансового моніторингу
Тема 8. Особливості організації фінансового моніторингу спеціально визначеними нефінансовими суб'єктами первинного фінансового моніторингу	<i>Завдання 8.</i> Розробити критерії ризиків легалізації злочинних доходів для не фінансових суб'єктів первинного фінансового моніторингу
Тема 9. Відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму	<i>Завдання 9.</i> Проаналізувати показники, що характеризують структуру та динаміку стану розгляду кримінальних справ за злочинами у сфері ВД/ФТ за останні три роки

5. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання в межах аудиторної та поза аудиторної роботи виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Основні види самостійної роботи, що запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань, формування умінь та практичних навичок з навчальної дисципліни, наведені в табл. 5.1.

Таблиця 5.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Тема	Зміст самостійної роботи студентів	Форми контролю СРС
1	2	3
Тема 1. Еволюційний аспект проблеми боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму на міжнародному та національному рівнях	Ознайомитися із критеріями віднесення держав до чорного списку FATF. Ознайомитися із переліком країн, що є членами різних міжнародних організації у сфері ПВД/ФТ	Презентація результатів
Тема 2. Міжнародні стандарти у сфері запобігання ПВД/ФТ	Ознайомитися із рекомендаціями FATF, Базельськими та Вольфсберзькими принципами, Директивою ЄС 2015/849	Презентація результатів
Тема 3. Типології легалізації коштів та майна, отриманих злочинним шляхом	Опрацювати міжнародні та національні типології легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом	Презентація результатів
Тема 4. Поняття, система та суб'єкти фінансового моніторингу в Україні	Опрацювати Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»	Презентація результатів
Тема 5. Організаційно-правовий статус Державної служби фінансового моніторингу України	Ознайомитися з Положенням про Державну службу фінансового моніторингу України; Порядком надання державними органами та органами місцевого самоврядування, державними реєстраторами інформації про фінансові операції на запит до Держфінмоніторингу; Порядком подання суб'єктами господарювання, підприємствами, установами, організаціями, що не СПФМ, інформації на запит Держфінмоніторингу	Презентація результатів, письмова контрольна робота за темами 1 – 5

1	2	3
<p>Тема 6. Завдання, права та обов'язки суб'єктів державного та первинного фінансового моніторингу</p>	<p>Опрацювати закони України «Про Національний банк України», «Про державне регулювання ринку цінних паперів», «Про фінансові послуги і державне регулювання ринків фінансових послуг», а також інші нормативно-правові акти щодо повноважень деяких суб'єктів державного фінансового моніторингу</p>	<p>Презентація результатів</p>
<p>Тема 7. Організація фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу</p>	<p>Ознайомитися із Положеннями про здійснення фінансового моніторингу суб'єктами фінансового моніторингу та Критеріями ризику легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму</p>	<p>Презентація результатів</p>
<p>Тема 8. Особливості організації фінансового моніторингу спеціально визначеними нефінансовими суб'єктами первинного фінансового моніторингу</p>	<p>Ознайомитися із Положеннями про здійснення фінансового моніторингу не фінансовими суб'єктами первинного фінансового моніторингу.</p>	<p>Презентація результатів</p>
<p>Тема 9. Відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму</p>	<p>Ознайомитися з положеннями Кримінального кодексу України щодо видів злочинів у сфері легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму і фінансування розповсюдження зброї масового знищення та відповідальністю за їх вчинення</p>	<p>Презентація результатів, письмова контрольна робота за темами 1 – 5</p>

6. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких використання лекцій проблемного характеру, міні-лекцій, роботи в малих групах, семінарів-дискусій, кейс-методів, презентацій, що надасть змогу студентові краще засвоїти навчальний матеріал (табл. 6.1 і 6.2).

**Розподіл форм та методів активізації процесу навчання
за темами навчальної дисципліни (лекційні заняття)**

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
Тема 1. Еволюційний аспект проблеми боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму на міжнародному та національному рівнях	Міні-лекція з питання «Виникнення поняття відмивання брудних коштів»
Тема 2. Міжнародні стандарти у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму	Міні-лекція з питання «Імплементация міжнародних стандартів у вітчизняне законодавство у сфері фінансового моніторингу»
Тема 3. Типології легалізації коштів та майна, отриманих злочинним шляхом	Міні-лекція з питання «Схеми легалізації злочинно одержаних доходів»
Тема 4. Поняття, система та суб'єкти фінансового моніторингу в Україні	Міні-лекція «Оцінка відповідності національної системи фінансового моніторингу міжнародним стандартам»
Тема 5. Організаційно-правовий статус Державної служби фінансового моніторингу України	Міні-лекція з питання «Місце Державної служби фінансового моніторингу України в системі державних органів»
Тема 6. Завдання, права та обов'язки суб'єктів державного та первинного фінансового моніторингу	Міні-лекція з питання «Альтернативні підходи до формування обов'язків суб'єктів первинного фінансового моніторингу: іноземний досвід»
Тема 7. Організація фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу	Міні-лекція з питання «Управління ризиками»
Тема 8. Особливості організації фінансового моніторингу спеціально визначеними не фінансовими суб'єктами первинного фінансового моніторингу	Проблемна лекція «Проблеми здійснення фінансового моніторингу нефінансовими спеціально визначеними суб'єктами фінансового моніторингу»
Тема 9. Відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму	Проблемна лекція «Проблеми притягнення до кримінальної відповідальності за легалізацію злочинних доходів»

**Використання методик активізації процесу навчання
(семінарські та практичні заняття)**

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
1	2	3
Тема 1. Еволюційний аспект проблеми боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму (ПВД/ФТ) на міжнародному та національному рівнях	Тема семінарського заняття «Становлення системи ПВД/ФТ» Дискусія «Необхідність розкриття інформації для недопущення легалізації злочинних доходів»	Семінари-дискусії, презентації
	Завдання 1. Визначити офшорні та некорпоративні держави відповідно до міжнародних та українських норм	
Тема 2. Міжнародні стандарти у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму (ПВД/ФТ)	Тема семінарського заняття «Проблеми реалізації міжнародних стандартів у сфері фінансового моніторингу в Україні»	Семінари-дискусії, презентації
	Завдання 2. Оцінити відповідність національної системи фінансового моніторингу України вимогам міжнародних організацій	
Тема 3. Типології легалізації коштів та майна, отриманих злочинним шляхом	Тема семінарського заняття «Порівняльний аналіз еволюції світових та вітчизняних типологій легалізації брудних коштів»	Семінари-дискусії, робота в малих групах, кейс-метод, презентації
	Завдання 3. Виявити ознаки злочинів із легалізації доходів у запропонованих ситуаціях Кейс «Типологія легалізації доходів у різних сферах діяльності»	

Продовження табл. 6.2

	2	3
Тема 4. Поняття, система та суб'єкти фінансового моніторингу в Україні	Тема семінарського заняття «Система фінансового моніторингу України»	Семінари-дискусії, кейс-метод, презентації
	Завдання 4. Виявити фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу Кейс «Фінансові операції, що підлягають обов'язковому та внутрішньому фінансовому моніторингу»	
Тема 5. Організаційно-правовий статус Державної служби фінансового моніторингу України	Тема семінарського заняття «Критерії оцінки ефективності діяльності Держфінмоніторингу»	Семінари-дискусії, презентації
	Завдання 5. Проаналізувати ефективність роботи Держфінмоніторингу України	
Тема 6. Завдання, права та обов'язки суб'єктів державного та первинного фінансового моніторингу	Тема семінарського заняття «Права та обов'язки суб'єктів фінансового моніторингу»	Семінари-дискусії, кейс-метод, презентації
	Завдання 6. Виконати обов'язки СПФМ із ідентифікації, виявлення, інформуванні про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу	
Тема 7. Організація фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу	Тема семінарського заняття «Організація фінансового моніторингу»	Семінари-дискусії, робота в малих групах, презентації
	Завдання 7. Розробити програму і правила фінансового моніторингу	
Тема 8. Особливості організації фінансового моніторингу спеціально визначеними нефінансовими суб'єктами первинного фінансового моніторингу	Тема семінарського заняття «Організація фінансового моніторингу нефінансовими суб'єктами»	Семінари-дискусії, презентації
	Завдання 8. Розробити критерії ризиків легалізації злочинних доходів для не фінансових суб'єктів первинного фінансового моніторингу	

	2	3
Тема 9. Відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму	Тема семінарського заняття «Відповідальність за порушення у сфері ПВД/ФТ»	Семінари-дискусії, робота в малих групах, кейс-метод, презентації
	Завдання 9. Проаналізувати показники, що характеризують структуру та динаміку стану розгляду кримінальних справ за злочинами у сфері легалізації незаконно одержаних доходів за останні три роки. Кейс із визначення відповідальності за порушення законодавства у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму	

7. Рекомендована література

7.1. Основна

1. Андрійченко Ж. О. Фінансовий моніторинг у системі управління ризиками ринків фінансових послуг // Розвиток системи управління ризиками ринків фінансових послуг : монографія / наук. ред. та кер. кол. авт. д-р екон. наук, проф. Н. М. Внукова. – Х. : Ексклюзив, 2014. – С. 140–150.

2. Андрійченко Ж. О. Сучасний стан та перспективи імплементації в Україні міжнародних стандартів із протидії відмивання доходів та фінансуванню тероризму // Розвиток ринків фінансових послуг в умовах європейської інтеграції : монографія / наук. ред. та кер. кол. авт. д-р екон. наук, проф. Н. М. Внукова. – Х. : Ексклюзив, 2014. – С. 170–179.

3. Внукова Н.М., Андрійченко Ж.О. Фінансовий моніторинг : навч. посіб. / Н.М. Внукова, Ж.О. Андрійченко. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2013. – 204 с.

4. Єгоричева С.Б. Організація фінансового моніторингу в банках : Навчальний посібник / С. Б. Єгоричева. – Київ : Центр учбової літератури, 2014. – 292 с.

5. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» / А.Г. Чубенко, М.В. Лошицький, С.С. Бичкова, Я.В. Котляревський. – К.: Ваіте, 2015. – 816 с. Чи [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://finmonitoring.in.ua/ua/library/aml_spc/

6. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1702 (зі змінами та доповненнями) // (Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 39. – ст.2057.

7. Фінансовий моніторинг : електрон.-мультимедійний навчальний посібник / Н.М. Внукова, Ж.О. Андрійченко. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017.